

Geografija – skripta za 1. ispit

Službeni naziv: Republika Hrvatska // **Glavni grad:** Zagreb (665 800 st – 2021.)

Površina: 56 594 km² (more 31 067 km²) – 25. po veličini u Europi

Broj stanovnika: 3,87 mil. st. (2021.)

Simboli državnosti: zastava, grb i himna

GEOGRAFSKI POLOŽAJ HRVATSKE

Srednjoeuropska, sredozemna i podunavska zemlja – položaj na dodiru različitih geografskih regija: sredozemne, alpske, podunavske i dinarske

GEOGRAFSKI SMJEŠTAJ I GRANICE

KRAJNJE TOČKE REPUBLIKE HRVATSKE

- istok – Ilok
- sjever – naselje Žabnik (Sveti Martin na Muri)
- zapad – Savudrija (rt Lako)
- jug – otočić Galijula (kod Palagruže)
- jugoistok – rt Oštra (Konavle)

GRANICE

- **najdulja kopnena granica** s Bosnom i Hercegovinom
- **najdulja granica na moru** s Italijom
- **najkraća granica na kopnu i moru** s Crnom gorom

– Kulturno-civilizacijski krugovi koji su utjecali na Hrvatsku:

- **Srednjoeuropski** – katolicizam, protestantizam i judaizam – njemački jezik – najjače utjecao na **sjeverne** krajeve Hrvatske
- **Sredozemni** – katolicizam i talijanski jezik – najjače utjecao na **južne** krajeve Hrvatske
- **Jugoistočnoeuropski (balkanski)** – pravoslavlje i islam – turcizmi – najjače utjecao na **istočne** krajeve Hrvatske

HRVATSKE GEOGRAFSKE, POVIJESNE I UPRAVNE REGIJE

3 PRIRODNOGEOGRAFSKE REGIJE HRVATSKE:

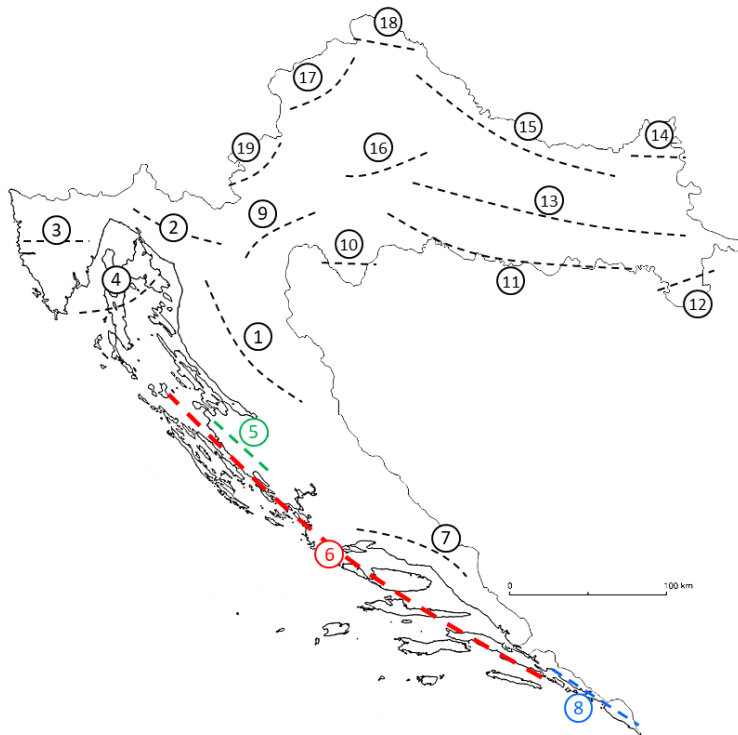
- **Panonsko-peripanonska** (54% teritorija, 67% stanovništva)
- **Gorsko-kotlinska** (14% teritorija, 2% stanovništva)
- **Primorska ili jadranska** (32% teritorija, 31% stanovništva)

TERITORIJALNO-SAMOUUPRAVNI USTROJ RH:

- **21** županija
- **128** upravnih gradova
- **428** općina

TRADICIONALNE REGIJE HRVATSKE:

1. Lika
2. Gorski kotar
3. Istra
4. Kvarner
5. Ravni kotari
6. Dalmacija
7. Dalmatinska zagora
8. Konavle
9. Kordun
10. Banovina
11. Posavina
12. Srijem
13. Slavonija
14. Baranja
15. Podravina
16. Moslavina
17. Hrvatsko zagorje
18. Međimurje
19. Žumberak

HRVATSKA I EUROPSKI PROMETNI SMJEROVI

- **Hrvatski prometni (gorski) prag** – najkraći put između panonsko-peripanonskog i primorskog dijela Hrvatske
- promet preko hrvatskog prometnog (gorskog) praga se odvija **preko prijevoja i tunela**
- **najniži prijevoj**: Vratnik (698 m), a **najdulji tunel**: Mala Kapela (5 821 m)
- paneuropski prometni pravci koji prolaze Hrvatskom: **X, Vb, Vc i VII**

RELJEF HRVATSKE

Reljef Hrvatske građen je od tri vrste stijena:

1. **MAGMATSKE** (vulkanske) – najmanje stijena Hrvatske je ovoga tipa (1% površine)
2. **METAMORFNE** (preobražene) – 2 do 4% površine – **najstarije stijene**
3. **SEDIMENTNE** (taložne) – najviše stijena Hrvatske je ovoga tipa – oko 95% površine – **najmlađe stijene**

– **oblici reljefa Hrvatske:**

– KRŠKI

- **više od 50% površine** (vapnenci i dolomiti)
- **reljefni oblici**: kamenice (*površinom najmanji*), škrape, ponikve, krška polja (*površinom najveći*), uvale u kršu, špilje i jame
- **špiljski sustav**: Lukina jama – Trojama – najdublja jama u Hrvatskoj
- špiljski ukras – **sig** (stalagmiti – *rastu od poda prema stropu* i stalaktiti – *vise sa stropa*)

– RIJEČNI

- najčešći u Panonsko – peripanonskoj regiji
- reljefni oblici: **naplavne ravni (poloji)**, **riječne terase** i **meandri** (zavojiti dijelovi rijeke)
- **močvare**: Lonjsko polje, Crnac polje, Jelas polje i Kopački rit

– PADINSKI

- prisutan u svim dijelovima Hrvatske
- **najizraženiji su u gorskim područjima** na ogoljenim padinama

– OBALNI

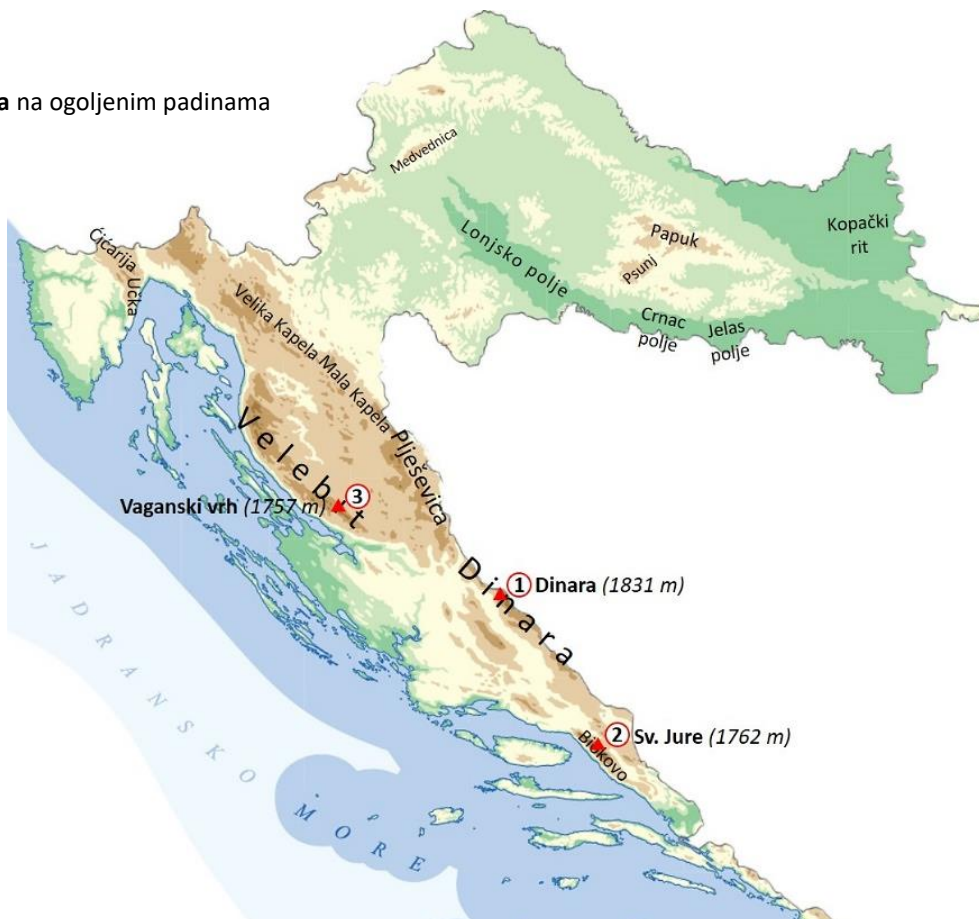
- prisutan na jadranskoj obali
- **jadranska obala se formirala prije 11 700 god.**
- rijeke su oblikovale **delte** (Neretva) i **kanjone** (Cetina, Zrmanja i Krka)

– Hrvatska je **pretežno niska zemlja** – **79% teritorija ispod 500 m**

– **najviše planine**: Dinara, Plješevica, Velika Kapela, Risnjak, Velebit i Biokovo, Medvednica i Ivanščica

– **najviši vrhovi**

1. Dinara – **Dinara** – 1 831 m
2. Biokovo – **Sveti Jure** – 1762 m
- Velebit – **Vaganski vrh** – 1757 m

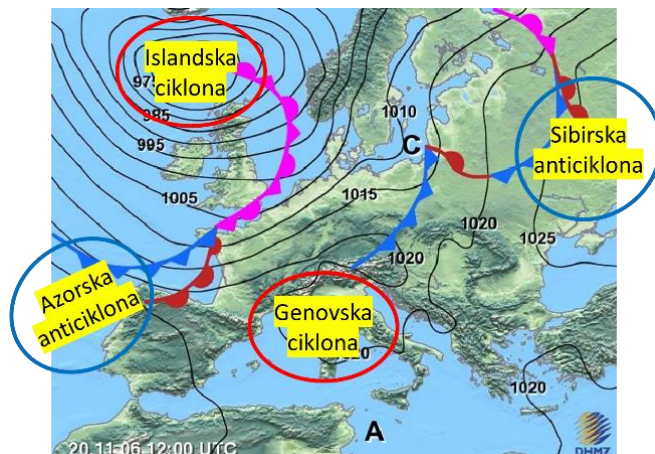

KLIMA HRVATSKE

- **klimatski faktori** koji utječu na klimu Hrvatske:
 1. **geografska širina**
 2. **odnos kopna i mora**
 3. **reljef**
- **zračne mase** koje utječu na vrijeme u Hrvatskoj:
 1. **ciklone** – Islandska (zimi) i Genovska (kroz cijelu godinu)
 2. **anticiklone** – Azorska (ljeti) i Sibirska (zimi)
 3. **vrući zrak sa sjevera Afrike** – ljeti donosi vrućine i prljave kiše

UTJECAJ RELJEFA NA KLIMU HRVATSKE:

- **Dinaridi** sprječavaju protok hladnog zraka iz unutrašnjosti prema obali i toplog sa obale prema unutrašnjosti
- **Alpe** sprječavaju protok vlage sa zapada pa niži dijelovi (panonska Hrv.) imaju manje padalina od gorskih (gorsko-kotlinska Hrv.)
- **Panonska nizina** – propušta hladni zrak koji donosi Sibirska anticiklona
- **INSOLACIJA** – broj sunčanih sati godišnje – najviše sunčanih sati ima otok Hvar
- **temperature** rastu od kopna prema obali i od zapada prema istoku
- najniže temperature u gorskim dijelovima

Zračne mase (ciklone i anticiklone) koje utječu na vrijeme i klimu Hrvatske

Utjecaj reljefa na klimu Hrvatske

Vjetrovi i smjerovi iz kojih pušu

- **količina padalina** – izražava se u mm
 - padaline donose ciklone – **Islandska i Genovska**
 - najviše padalina imaju **gorski predjeli** (*Risnjak* – 3700 mm), a najmanje pučina (*Palagruža* – 270 mm) i **istočni dijelovi** panonske Hrv. (*Vukovar* – 650 mm)
 - **vjetrovi** – najvjetrovitiji dio je primorska Hrv.
 - na obali – **bura** (SI), **jugo** (JI) i **maestral** (SZ)
 - u unutrašnjosti se vjetrovi nazivaju po stranama svijeta – **sjevernjak** i **zapadnjak**
- Bura** – hladan i suh vjetar koji puše iz smjera sjeveroistoka, okomito na obalu
- vjetar opasan za cestovni promet i otežava cestovni promet između unutrašnjosti i obale
- Jugo** – puše kao jugoistočni vjetar, donosi naoblaku, kišovito i toplo vrijeme
- vjetar opasan za pomorce i otežava pomorski promet
 - jugo stvara najveće valove
- Maestral** – vjetar lijepog i vedrog vremena, puše u toplom dijelu godine iz smjera sjeverozapada
- idealan za jedriličare

JADRANSKO MORE

- Jadransko more je zaljev Sredozemnog mora (odvojen od Sredozemnog mora **Otrantskim vratima**)
- najveća izmjerena dubina – **1 233 m** – **južno od Dubrovnika**
- **prosječna dubina 173 m** (oko 3/4 pliće od 200 m)
- sjeverni dio plići, južni dio dublji
- istočna obala **razvedena**, zapadna nerazvedena
- Hrvatska ima **1244** otoka, otočića i hridi (najveći otoci su **Cres** i **Krk**)

SVOJSTVA JADRANSKOG MORA

- **SALINITET**
 - prosječna slanoća je **38‰** – solane Nin, Pag i Ston (**20% hrvatskih potreba**)
 - **južni dio je slaniji** od sjevernog jer se u sjeverni Jadran ulijeva **rijeka Po** a u južni dolazi voda iz Sredozemlja
- **PROZIRNOST i BOJA**
 - prozirnost Jadrana je između **22 i 33 m**, na pučini do **56 m**
 - velika prozirnost radi **siromaštva životinjskog svijeta**
 - boja je **modra** – posljedica podloge, obilježja vode, količine mikroorganizama u vodi
 - Jadran je **siromašan morskim životom**, ali **bogat brojnošću životinjskih i biljnih vrsta**
 - oko **95% površine je prirodne čistoće** – pogodno za turizam
 - najonečišćeniji dijelovi su **sjeverni Jadran** (ušće rijeka Po) i **obala većih gradova**

VODE NA KOPNU – RIJEKE I JEZERA

- 2 su slijeva prema kojima otječu rijeke Hrvatske: **Crnomorski** (62%) i **Jadranski** (38%)
- Hrvatska ima velike količine **podzemnih voda** – izvor pitke vode

CRNOMORSKI SLIJEV

- **gusta riječna mreža**
- rijeke su **duge, široke i bogate vodom**
- **slaba hidroenergetska iskoristivost**
- **močvare** – Lonjsko polje i Kopački rit
- rijeke crnomorskog slijeva su: Dunav, Sava, Drava, Mura, Kupa, Una, Bosut, Korana, Bednja....

JADRANSKI SLIJEV

- rijeke su **kratke i uske** (osim Neretve)
- **velika hidroenergetska iskoristivost**
- **brojne ponornice**
- rijeke jadranskog slijeva su: Neretva, Cetina, Krka, Zrmanja, Mirna, Raša, Gacka i Lika (ponornice)

JEZERA

- po postanku, jezera dijelimo na **prirodna** i **umjetna**
- najveće jezero je **Vransko jezero kod Biograda na moru**
- najveća akumulacija slatke vode Vransko jezero na Cresu

JEZERO	Površina (km ²)	Dubina (m)
1. Vransko jezero (Biograd)	30,7	4
2. Dubravsko jezero*	17,1	-
3. Jezero Peruća*	13,0	64
4. Prokljansko jezero	11,1	25
5. Varaždinsko jezero*	10,1	-
6. Vransko jezero (Cres)	5,8	74
7. Jezero Kruščica*	3,9	-
8. Kopačevsko jezero	1,5-3,5	-
9. Borovik*	2,5	-
10. Lokvarsko jezero*	2,1	40

DODATAK – KARTE

Reljef (planine i gore), rijeke (i jezera), krška polja i položi

